

աւ իրենց ընկերանայ, և ազատին այդ տաժանելի պաշտօնէն։ Ան կը պատասխանէ։

— Ես ճակատագրին հաւատարիմ մէկ որսն եմ մացեր, կ'ապրիմ հոս, մօրս հաց կը ճարեմ, հօրս գերեզմանին խունկ ու աղօթք կը ճանեմ...

Եւ անոնց հեռացան։

Հ. Ս. ԱԹԵՄ.

Գ Ր Ա Խ Ծ Ս Ա Կ Ա Ն Ք

Հ. ՄԻՆԱՍ Վ. ՆԱԽԻԹՅԱՆ, Միսիրարեան վեհենտիոյ։ — Երասայ Աստուծոյ ՄԲ-ԻՒԹԱՐ ԱԲԲԱԸ. Հիմնադիր Միսիրարեան Հարց (Հայ Բենեդիկտեան Հարք) վեհենտիոյ, Վլիննայ։ Խոր Վարդի ու իր ժամանակները (55 պատկերով և 60 փատրարդերով)։ Հոռվմ 1914, 8°, էլ 414. զին ֆր. 6. (Roma, Via Crispi 30).

Միսիթար արքայ 1676ին ծնած է ի Միքրաստիա, Փոքր Ասիոյ մէջ, և ի մանկութենէ բարեպաշտութեան և ուսման պրտաքյ կարգի բիուս ունենալով՝ 15 տարեկան հասակին մտաւ իր ծննդավայրին մօտակայ Ս. Խաչի վանքը, ուր շուտով ձեռնադրուեցաւ սարկաւագ։ Շւմանց և հոգևորի մէջ կատարելազործուելու բաղանքէն յորդրուած՝ անցաւ Էջմիածնի վանքը (Արարատայ զաւատին մէջ), ի հաղորդակցութեան Հոռվմայ եկեղեցւոյն հետ։ Բայց հոն իր յուսացածը չգտնելով, ինչպէս ետքն ալ ի Սևան, Հոռվմ երթաւու բաղանքն ունեցաւ, որուն վրայօք զարմանալի բաներ լսած էր թիսուսեան Հօրէ մը՝ որուն պատահէր էր ի Կարին։ ընդ նմին և իւր մէկ համազգին որ ուխտի զացած էր Սուրբ բաղացը։ Հալէպի մէջ Յիսուսեան Հ։ Պովոլիէին կաթողիկէ հաւատայ դաւանութիւնը մասուցանելէ վերջ Անոնց համար ճամանակութիւնը, ուր 20 տարեկան ձեռնադրուեցաւ բահանայ (1695-1696)։

Համոզուած որ շատ համազգիներ հերձուածով վարակուած էին լոկ տղիսութեան պատճառաւ, անոր առջևն առնելու համար սա ծրագիրն յղացաւ որ ժողովէ շատ մը անձինք յօժարամիս յառաջ վարելու այս սուրբ ձեռնարկը։ 1697ին կ. Պոլիս կ'երթայ յորդրելու Հոռվմայ Տարածման Հաւատոյ Թարոցին նախկին աշակերտ Խաչատուր Վ. Չ. որ նա ստանձնէ գործի նախաձեռնութիւնը, բայց ի զուր անցնելով այս կը ստիպուի վերադառնալ ի Հայաստան։ ուրիշ անօգուտ փորձեր ալ հայրենիքի մէջ ընելէն յետոյ կրկին անգամ զարձաւ ի կ. Պոլիս և ինցինը նույրեց հոն բոլորովին իւր համազգեաց հոգեկան բարեաց՝ բարոզչութեամբ, սուրբ խորհրդոց մատակարարութեամբ, բարեպաշտական զրցերու տարածմամբ (տպագրել տուաւ հայերէն լեզուաւ Նմանուրին Քրիստուի զրցյակն և այլն), մինչև որ հալածանըը զինքն ստիպէց ուրիշ երկիրներ փնտուելու իւր գործը հիմնարկելու համար։

Համակրութիւն գտնելով Վենետիկեան Հասարակապետութեան կառավարութիւնէն և ի Մոտոն Սոոէսայի մէջ հաստատելով իւր առաջն հասարակութիւնը, Հ. Միսիթար Ս. Աթոռին հետ կարեոր բանակցութեանց ձեռնարկեց իւր Միքրանութիւնը պաշտօնապէս հաստատել տալու համար, և ընդունեցաւ զայն 1712ին։ Իրեն առաջարկուած կանոններէն ընտրեց Ս. Բենեդիկտոսինը, որուն հիման վրայ ձևացուց իւր Սահմանադրութիւնը, առնելով յատկապէս։ Ս. Խնաստիոսի կանոններէն Առաքելութեանց չորրորդ ուխտը՝ Ծագելով 1714ին պատերազմը Վենետիկոյ և Տաճկաց մէջ ու երր վերջիններս զրաւեցին զՄոտոն՝ Միսիթար արքան իրեններովն ապաստանեցաւ ի Վենետիկ, ուր Հայարակապետութեան կառավարութիւնէն ստա-

ցաւ Ս. Ղազարու կղզին (8 սեպտ. 1717), որ և իր միանձանց մինչեւ ցայսօր մասց խաղաղաւու բնակարան։ Հոն Միհիթար արքայ վախճանեցաւ 1749 ապրիլ 27ին։

Ծառային Աստուծոյ գատը ընդհատուելով այն փոփոխութեանց պատճառաւ որոց ենթարկուեցաւ վենետիկ՝ Կրկին ձեռք առնուեցաւ հազիւ 1901ին հովանաւորութեամբ Արդոյ Պատրիարքին, որ քիչ ժամանակ վերջ բարձրացաւ Ս. Գետրոսի գահը։ Կը յուսանք որ Հայկական Եկեղեցւոյ այս նշանաւոր որդույն փառաւորուելու ժամանակը՝ երկրս վրան ալ մօտ ըլլայ, որ երկար ատեն մոռացութեան մէջ թացեր է։ Այս նպատակին նուիրուած է այս նոր կենսագրութիւնը, որ զրուած է մեծ սիրով ու խնամքով մեծ։ Հ. Մինաս Աղեքոսակու Վ. Էն։ Աղրիւրները որոնց դիմեր է՝ են Ծառային Աստուծոյ գրուածները, և մանաւանդ նամակները, որ կը պահուին չորս ձեռագիր ստուար հատորներու մէջ։ յետոյ մասնաւոր կերպով այն վարը՛ զոր շարագրեց իւր գործակից և ամէնչն մտերիմ խորհրդականը ամենարարեպաշտ Հ. Մատթէոս Խողոկիացին (Թոփսադ)։ Այս գրութեան վրայէն Միհիթարեան Միհարանութեան երրորդ արքայ Գերպա. Ազոնց շարագրեց կենսագրութիւն մը որ 1719ին տպուեցաւ հայերէն և իտալերէն։ Առանձին կարեւութիւն մ'ունին նաև առաջին Դատախն մէջ Միհիթար արքահօր վարուց և առաջինութեանց մասին վկայութիւնները, որոնց արուած են Ծառային Աստուծոյ աշակերտաց հետ ապրող երիցագոյն հայերէն։

“Civiltà Cattolica”,
1915 Յունաւար 2 էջ 88

Հ. Ս. Երեմեան – ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ – արձակ քերուածներ. – Վենետիկ Ցպարսն Ս. Ղազարու. 1914։

Վենետիկոյ Միհիթարեան Միհարանութեան Մեծարգոյ Հ. Միմոն Վ. Երեմեան, 1913ին, գեղեցիկ տպագրութեամբ, հրատարակեց հայերէն. լեզուով բանաստեղծ

ծութիւններու հատոր մը՝ որ մեծ ընդունելութիւն գտաւ թուրքիոյ և կաւկասի հայերէն, և զոր դրուատեցին նոյն ազգին նշանաւոր հրապարակագիրներն և բանաստեղծները։ Նոր լոյս տեսաւ շքեղ հատորիկ մը որուն մէջ ամփոփեր է Հեղինակն այդ քերթուածներուն մի քանիին փրանսներէն թարգմանութիւնը։ Այսպիսի արժանաւոր հրատարակութիւն մը պէսց ենց մենց ալ ճանչնալ, մանաւանդ մասնաւորապէս մենց Վենետիկցիններս՝ որ բաղդն ունինք մեր բաղաքին մօտ ունենալու լուրջ միանգամայն և համակրելի ուսումնասէրներու այն բոյնը՝ որ է Ս. Ղազարու Միհարանութիւնը։

Հ. Երեմեանի քերթուածներէն կ'ելլէ արեելեան թարմ բուրումն խոր, բայց զօրաւոր և այրական, տիրութիւնն ազնիւ ազգին՝ զոր լուսաւորեցին բռնութիւնները և կոտորածները, որուն տուին մարտիրուններու ուժը, սէրն հայրենեաց որ անհունապէս աւելի նուիրական եղած է զարբեէ ի վեր զայն ողողող արեամբ։ Այդ հայրենեաց սէրն, ընտանեկան գուրգուրանց, կեանցի, ճակատագրի, բռնութեան խորհրդաւոր ձայնները, զգացուած և բացարուած են այդ քերթուածներուն մէջ, բաղցրութեամբ մը և կորովով մը որոնց կը միշեցնեն միանգամայն Շէլլէյ և Բըհւտոմը։ Այս Պատկերներէն ումանք քանի մը տող են միայն, սակայն որչափ կենդանի և հրապուրիչ, Պիտի ուզէի դնել հոս անոնցմէ մէկ երկուերը. օրինակի համար, վերջարյար, կամ Հոգեվարք զինուորը որոնց լաւագոյններն կը թուին մեզի։ Այսկայն մեր ընթերցողները կը զրկենց գեղեցիկ հատորիկին և ապահով ենց որ անոնց ալ մեր կարծիքը, մանաւանդ մեզմէ աւելի հեղինակաւորներու կարծիքը, պիտի ընդունին, այսինքն, թէ քերթողներու անչափ բազմութեան մէջ, Հ. Երեմեանի իրաւոնէ բանաստեղծ մըն է։

“La Difesa”,
1914 N. 179